

Bazı bitki koruma ürünlerinin sert çekirdekli meyve bahçelerinde şeftali kurdu (*Capnodis tenebrionis* (L.)) erginlerine karşı etkisi

Автор(и): гл. ас. д-р Мария Христозова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; доц. д-р Мариета Нешева, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; главен експерт Даниела Ангелова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; гл.експерт Лейда Тодорова, Институт по овощарство – Пловдив, ССА

Дата: 12.03.2026 *Брой:* 3/2026

Özet

Siyah Düzbaşı Kökkurdu ülke genelinde yaygındır ve sert çekirdekli meyveler ile bazı yumuşak çekirdekli meyve türlerinde ciddi zararlara neden olmaktadır. Son yıllarda zararının populasyon yoğunluğunda bir artış gözlemlenmiş olup, bu durum onun yoğunluğunu ve neden olduğu zararı sınırlamak için acil önlemlerin uygulanmasını gerektirmektedir.

Siyah Düzbaşı Kökkurdu (*Capnodis tenebrionis*), sert çekirdekli meyve türlerinin en tehlikeli zararlılarından biridir. Tür, birçok Avrupa ülkesinde yaygındır ve her yıl ciddi zararlara yol açar. Akdeniz bölgesinde, öncelikle Rosaceae familyasına ait kültür ve yabani ağaç ve çalı türlerine saldırır (Marannino ve de Lillo, 2007).

Bulgaristan'da, 1951 ile 1955 yılları arasında, zararlı sadece bir bölgede 40.000 ağacın ölümünden sorumlu olmuştur. Bu durum, zararının yayılımını ve zararını sınırlamak için biyolojisi ve mücadele imkanlarının acilen araştırılmasını gerekli kılmıştır. Ülkemizde, tür iki yılda bir nesil vermekte ve zarar yerinde çeşitli yaşlardaki larvalar, zarar görmüş köklerdeki tünellerin sonunda bulunan pupa odasında pupa ve toprakta ergin olarak kışlamaktadır (Kaitazov, 1958; Ben-Yehuda ve ark., 2000). Zarar hem erginler hem de larvalar tarafından verilir, ancak ekonomik açıdan en önemli zarar larvaların neden olduğu zarardır. Erginler genç sürgünlerin tomurcuklarını ve yaprak saplarını kemirerek yaprak dökülmesine neden olur (Şekil 1 ve 2).

Şekil 1 ve 2. Siyah Düzbaşı Kökkurdu ergini (sol) ve zararı (sağ)

Larvalar köklere saldırarak tüneller ve galeriler açmakta ve odunun kambiyum tabakasını tahrip etmektedir (Şekil 3 ve 4). Saldırıya uğrayan ağaçlarda kuraklık stresi ve nem eksikliği belirtileri görülür ve daha sonra kururlar (Özyurt Koçakoğlu ve ark., 2020).

Şekil 3 ve 4. Larva ve kök zararı (sol) ile kök dibinde pupa (sağ)

2024-2025 döneminde, Plovdiv bölgesinde zararlının çıkışı, populasyon yoğunluğu ve bazı mücadele önlemlerinin test edilmesi konusunda çok sayıda gözlem yapılmıştır.

2025 yılında, Plovdiv çevresindeki erik bahçelerinde tarla koşullarında, Siyah Düzbaşı Kökkurdu erginlerinin mücadelesi için çeşitli kimyasal aktif maddeler test edilmiştir. Yaz aylarında, birkaç bitki koruma kimyasal ürününün (deltametrin, asetamiprid, klorantraniliprol, lambda-sihalotrin, esfenvalerat ve tau-fluvalinat) biyolojik etkinliği incelenmiştir. Tüm ürünler, üretici firmalar tarafından önerilen ilgili konsantrasyonlarda test edilmiştir. Ergin böceklerin muamelesinden sonra, sonuçlar 24. saatte ve muameleden sonraki 3., 5., 7. ve 9. günlerde kaydedilmiştir.

Test edilen ürünler, Siyah Düzbaşı Kökkurdu erginlerine karşı zayıf bir biyolojik etkinlik göstermiş olup, en yüksek birey ölüm oranı sadece %30'a (klorantraniliprol ve lambda-sihalotrin) ulaşmıştır.

Diğer iki aktif madde için %20'lik bir ölüm oranı (tau-fluvinalinat ve asetamiprid) kaydedilmiş, geri kalanlar için ise bu oran %20'nin altında kalmıştır.

Test edilen aktif maddelerin düşük toksisitesi, bu ürünlerin meyve yetiştiriciliğinde bir dizi zararlının kontrolü için en yaygın kullanılanlar arasında olmasıyla açıklanabilir. Yaygın kullanımları, Siyah Düzbaşı Kökkurdu da dahil olmak üzere zararlılarda direnç gelişimine yol açmaktadır.

Bir öneri olarak, ilk erginlerin görüldüğü veya yoğunluğun çok düşük olduğu bahçelerde klorantraniliprol ve lambda-sihalotrin ile mücadele uygulanabilir. Ancak, zararlı yoğunluğunun yüksek olduğu plantasyonlarda, bu aktif maddelerin ergin mücadelesi için ayrı ayrı uygulanmasının etkinliği yetersiz olacaktır.

Kaynaklar

1. Marannino, P., & de Lillo, E. (2007, Ocak). *Capnodis tenebrionis* (L. 1758)(Coleoptera: Buprestidae): yenidoğan larvalarının morfolojisi ve davranışı ve toprak neminin yumurta açılması üzerine etkileri. In *Annales de la Société entomologique de France* (Cilt 43, Sayı 2, ss. 145-154). Taylor & Francis Group.
2. Kaitazov, A. (1958). *Capnodis tenebrionis* L. Biyonomisi ve mücadele önlemleri.
3. Özyurt Koçakoğlu, N., Candan, S., & Çağlar, Ü. (2020). *Capnodis tenebrionis* (L. 1758) (Coleoptera, Buprestidae) ergin sindirim kanalının histomorfolojisi. *Microscopy and Microanalysis*, 26(6), 1245-1254.
4. Ben-Yehuda, S., Assael, F., & Mendel, Z. (2000). İsrail'de sert çekirdekli meyve plantasyonlarında *Capnodis tenebrionis* ve *C. carbonaria*'nın kimyasal mücadelesinin iyileştirilmesi. *Phytoparasitica*, 28(1), 27-41.

* **Bu makale**, 19.02.2026 tarihinde Uluslararası Tarım Fuarı AGRA 2026'da düzenlenen: "Bitki Koruma'da Bilim ve Uygulama" seminerinin bir parçasıdır